

Remiss från regeringskansliet socialdepartementet Remittering av författningsförslag i promemorian Barnets bästa när vård enligt LVU upphör

Övergripande kommentar till utredningen

Utredningens olika förslag för att stärka principen om barnets bästa vid upphörande av vård enligt LVU, bygger på skärpt lagstiftning och nya skyldigheter. Lunds kommun vill emellertid framhålla att de förändringar för barnets säkerhet och trygghet som de föreslagna författningsändringarna syftar till kan genomföras redan inom ramen för befintlig lagstiftning. Som konstateras även i utredningen förfogar socialnämnden redan över flera i lag reglerade möjligheter till åtgärder för att säkerställa barnets trygghet och säkerhet. För att möjliggöra utredningens intentioner bör det också vara av vikt att betona arbetet med att säkerställa hög kvalitet i det sociala arbetet - i alla de avvägningar, bedömningar, åtgärder och beslut som blir aktuella i beredningen av ett ärende under tvångslagstiftning. Det är därmed viktigt att lyfta fram kvalitetsutveckling, hög yrkeskompetens samt tillräckliga resurser för att socialtjänsten ska kunna fullfölja det som redan dagens lagstiftning möjliggör.

Det finns vidare en motsättning mellan utredningens förslag och det förhållande att tvångsvård ska övergå till frivillig vård så snart detta anses möjligt. Det vanligaste är att vård enligt LVU övergår till vård enligt socialtjänstlagen, men med oförändrat innehåll i vården. De författningsändringar som nu föreslås tar istället sin utgångspunkt i de situationer där vård enligt LVU har bedrivits i främst familjehem och där föräldern sedan önskar vårdens upphörande och att barnet återförenas med föräldern i deras hem. I dessa situationer finns redan idag möjlighet att reglera detta inom LVU, i besluten rörande flyttningsförbud och umgängesreglering. Lunds kommun vill emellertid framhålla att utredningen snarare bör undersöka domstolarnas bedömningsgrunder och analysera förfarandet vid domstol.

Flyttningsförbud

Utredningen föreslår en skyldighet för socialnämnden att överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud i samband med att

2021-05-14

Diarienummer

KS 2021/0258

frågan om vårdens upphörande prövas. Dagens lagstiftning, där övervägande om flyttningsförbud är en möjlighet men inte en skyldighet, ger emellertid redan de förutsättningar som det nya förslaget syftar till. Att införa en skyldighet att i varje ärende överväga flyttningsförbud kan uppfattas som att förslaget utgår från ett antagande om att föräldrar och socialnämnd vanligtvis inte kommer överens om hur en planerad hemflytt ska genomföras. Erfarenheten i kommunen är istället att det i de allra flesta fall då vård med stöd av LVU ska upphöra finns ett gott samarbete med föräldrar och familjehem. I de fall det saknas samstämmighet och kommunen vill säkerställa att flytten sker med beaktande av barnets bästa och att separationen från familjehemmet behöver ske gradvis, så ges denna möjlighet redan inom rådande lagstiftning.

Överflyttning av vårdnad

Det är tveksamt om den föreslagna ändringen att tidigarelägga övervägande om överflyttning av vårdnaden från tre till två år, kommer att få några effekter i praktiken. Förutsättningarna för att flytta vårdnaden bestäms av familjehemmets, barnets och förälders inställning, och det är oftast "för tidigt" för flera parter att flytta vårdnaden inom den tidsgräns som finns idag. Det är därför inte vanligt att vårdnaden flyttas efter tre år, utan frågan om vårdnadsöverflytt blir först relevant då barnet varit placerat ännu längre i familjehemmet.

Uppföljningsskyldighet

Det bör tydliggöras att förutsättningarna kring upphörande av LVU skiljer sig beroende på om vården stöds av 2 § LVU eller 3 § LVU. Då förutsättningarna för vården har varit brister i hemmiljön, som avses i 2 § LVU, kan det vara relevant att följa upp vården efter avslutad placering. Lagförslaget medför att det ska vara en skyldighet för nämnden att följa upp vården upp till sex månader, vilket det finns skäl att ställa sig tveksam till. Det måste vara förutsättningarna i det enskilda ärendet som är vägledande, och därför bör lagförslaget istället formuleras som att nämnden bör följa upp vården. Det viktiga är att beslut om uppföljning grundas på en individuell bedömning och att den kan anses vara till nytta för att säkerställa barnets bästa. Uppföljningsskyldigheten kan också komma att innebära att en familj kan ha ett ärende öppet i två olika kommuner samtidigt; exempelvis om familjen flyttat samt om tidigare kommun har beslutat om uppföljning och familjen under samma tid söker hjälp i den nya kommunen. Konsekvensen kan bli att tidigare ansvarig kommun har ett mer långtgående ansvar även för personer som inte längre är kommuninvånare. Detta är redan idag en känslig fråga mellan

2021-05-14

Diarienummer

KS 2021/0258

kommuner om vem som ska vara ansvarig då det inte är helt tydligt var familjen bor eller hur planeringen ser ut framåt.

Drogtester

Förslaget om drogtester riskerar att få negativa effekter som inte gynnar barnets bästa. I de fall då det inte finns en gemensam syn mellan förälder och socialnämnd kring drogtest, så kommer det sannolikt inte att leda till en bättre situation för barnet om nämnden beslutar om detta med tvång. Finns det tveksamheter kring förälders drogfrihet måste det vara något som öppet diskuteras mellan nämnd och förälder. Om förälder inte samarbetar finns det redan idag en möjlighet för socialnämnden att påverka graden av umgänge eller planering för hemflytt, till exempel genom umgängesreglering och flyttningsförbud.

I förslaget beskrivs också att socialnämnden får befogenhet att besluta om drogtest *i vissa situationer*. Detta är en oklar formulering som lämnar åt socialnämnden att bedöma vilka specifika situationer som avses, vilket kan leda till olika bedömningar och tolkningar av lagen och därmed till rättsosäkerhet för individen.

Om möjlighet till beslut om drogtest genomförs anser Lunds kommun liksom utredaren att detta måste vara möjligt att överklaga. Även här finns emellertid en risk för negativa effekter för barnet, då det kan leda till ytterligare processande mellan socialnämnd och förälder.

Barnets bästa som ett självständigt rekvisit

I remissdirektivet ombeds Lunds kommun också lämna synpunkter på ställningstagandet om barnets bästa som ett självständigt rekvisit vid upphörande av vården enligt LVU. Lunds kommun är enig med utredningen på denna punkt. Barnets bästa kan inte formuleras som ett självständigt rekvisit, då det är ett alltför oklart begrepp som blir svårt att tolka på ett likvärdigt sätt. Lagstiftningen ska ge vägledning och förutsättningar för att det enskilda barnet får vård efter behov och att vården formas på det sätt som anses vara bäst för just det barnet.

Philip Sandberg, kommunstyrelsens ordförande